

ISTORIOGRAFIA BISERICII CATOLICE ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

Emilian Valentin Frâncu¹

emilian.francu@senat.ro

Keywords: *Catholic community, Vâlcea county, Catholic Church, historiography.*

Summary: *A review of writings about Catholics in Vâlcea county, from the first communities of this religion and our days, is hard to do because no one dared so far to such an approach. This initiative will be based on documents, archives, references to this religious community in acts or historical articles related to this topic.*

O trecere în revistă a scrierilor despre catolicii din județul Vâlcea, de la apariția primelor comunități de această religie și până în prezent, este greu de făcut deoarece nimeni nu s-a încumetat până acum la un asemenea demers. Inițiativa aceasta se va baza pe documente, arhive, referiri la această comunitate religioasă în acte sau chiar articole istorice legate de acest subiect. Referiri la catolici, la bisericile și mănăstirile lor, descrierea arhitecturală, evenimente desfășurate între ortodocși și cei menționați mai înainte găsim totuși în număr suficient în lucrări de istorie despre Râmnic sau județ. Fără a avea pretenția că este o lucrare exhaustivă a ce s-a scris despre catolicii din județ, inițiativa aceasta deschide un drum nou care va fi în continuare îmbogățit și dezvoltat de cei interesați.

Cea mai veche lucrare care ne-a ajutat în demersul nostru este *Catagrafia Latină* din anul 1731. Lucrarea, făcută la ordinul generalului Steinville, comandantul trupelor austriece din Oltenia, din perioada când această provincie era sub ocupația Imperiului Habsburgic (1718-1739), a fost supervizată de ofițerul austriac Friederich Schwantz Hauptman. El este cel care a întocmit prima hartă a Olteniei medievale, a construit Via Carolina, drumul de pe Valea Oltului, dar este și autorul unei scurte istorii a acestei zone. Întocmirea propriu zisă a acestei Catagrafii a revenit ispravnicului județului Vâlcea de la acea dată, Barbu Otetelișanu², care o și semnează, austriecilor nerevenindu-le decât rolul de a contrasemna. Lucrarea are 167 file, este îmbrăcată în coperti din piele și conține o listă a localităților din județ, o inventariere a bunurilor din teren și un recensământ al populației. Interesant este faptul că lucrarea, deși se numește *Catagrafia Latină*, a fost scrisă în limba română, cu caractere chirilice. La ora actuală se găsește la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu.

O altă lucrare de referință, care atestă existența unei comunități catolice puternice la Rm. Vâlcea, este lucrarea *Conventul de la Râmnic dedicat Sfântul Anton de Padova*, scris de misionarul franciscan Blasius Kleiner în 1764. De fapt, scrierea face parte dintr-o lucrare mult mai mare, intitulată *Cronica Franciscanilor*. Are cinci capitole care descriu pe scurt orașul, întemeierea comunității catolice de către sași și apoi de către bulgarii chiproviceni, construirea bisericii Sf. Anton și

¹ **Emilian Valentin Frâncu**, doctorand în istorie, Universitatea Valahia din Târgoviște.

² SJANS, Colecția Bruckenthal, cota L 15/210.

structura ei, proprietățile deținute de franciscani, dar conține și lista conducătorilor locali ai acestei comunități³.

În 1886 apărea *Condica Sfântă*, lucrarea lui Ghenadie Enăceanu, din care aflăm despre scandalul ivit cu prilejul ridicării unei biserici catolice în Râmnicu Vâlcea⁴.

La sfârșitul deceniului opt și începutul deceniului nouă al secolului al XIX-lea s-a desfășurat în județul Vâlcea un recensământ general care a stat ulterior la baza reîmpărțirii administrative a spațiului supus studiului nostru. Cel care a strâns cu mîgălă informațiile rezultate din acest recensământ este Constantin Alessandrescu, institutor în București și membru al Societății Geografice Române. Materialul a apărut sub numele *Dicționar Geografic al județului Vâlcea*, în anul 1893⁵. Lucrarea face succinte referiri la comunitatea catolică din Rm. Vâlcea, dar și din Drăgășani, Ocnele Mari și Brezoi. Aflăm astfel numărul cetățenilor catolici din județ, români sau străini, bisericile acestora, numărul nou-născuților din aceste comunități religioase etc.

Reputatul istoric Vasile Urechia a publicat în anul 1894 lucrarea *Istoria Românilor*. Din aceasta aflăm că domnitorul fanariot Alexandru Ipsilanti a înlesnit funcționarea unei școli a barăților din Râmnicu Vâlcea⁶.

În anul 1900 apărea o altă lucrare a istoricului Vasile Urechia, *Istoria Școalelor*. De aici aflăm despre primele școli apărute la Râmnicu Vâlcea, inclusiv despre cea catolică⁷.

Istoricul Nicolae Iorga publica, în anul 1901, lucrarea *Studii și documente cu privire la istoria românilor. II Acte relative la istoria cultului catolic în Principate*⁸. Lucrarea are o prefață despre propaganda catolică până la 1500.

În *Marele Dicționar Geografic al României* din 1902, la informațiile aferente orașului Râmnicu Vâlcea întâlnim următoarele: „În centrul orașului e mănăstirea catolică (Bărăția), a Franciscanilor. În această mănăstire este și o școală primară mixtă, subvenționată de comunitatea catolică”⁹.

Marele istoric Nicolae Iorga a publicat, în anul 1903, *Drumuri și orașe din România*. Cercetătorul descrie Râmnicul de la începutul secolului XX, așa cum îl vede el¹⁰.

Atanasie T. Mironescu publica, în 1906, lucrarea *Istoria Eparhiei Râmnicului Noului Severin*, în care autorul face o trecere în revistă a evenimentelor care au dus la mutarea centrului religios al Olteniei de la Turnu Severin la Râmnicu Vâlcea și face referiri interesante despre propaganda catolică din regiune¹¹.

Anul 1908 a adus pe piața lucrărilor istorice, legate de tema propusă, cartea lui Nicolae Iorga, intitulată *Istoria Bisericii Românești și a Vieții Religioase a*

³ Kleiner 1764.

⁴ Enăceanu 1886, p. 147-148.

⁵ Alessandrescu 1893.

⁶ Urechia 1894, p. 24.

⁷ Urechia 1900, p. 124.

⁸ Iorga 1901.

⁹ Lahovari *et alii* 1902.

¹⁰ Iorga 1903.

¹¹ Mironescu 1906.

Românilor. Lucrarea a fost reeditată în anul 1929. Prima parte este o istorie a luptelor duse de catolici pentru împământenirea acestei religii în Țările Române. Cartea face dese referiri la catolicii de pe meleagurile noastre, dar și la comunitățile catolice vecine zonei supuse studiului nostru¹².

Tot în 1908 apare lucrarea *Monografia eclesiastică a județului Vâlcea*, în care autorul, Meletie Răuțu, la descrierea Bisericii Sfântul Dumitru, pomeneste și el despre legenda conform căreia aceasta ar fi fost la origini o biserică a franciscanilor¹³.

Articolul din *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice* din anul 1910 al lui Dumitru Trajanescu aduce date interesante despre Mănăstirea Govora. Legat de istoricul acestei mănăstiri, autorul amintește că tradiția vorbește despre existența unei biserici catolice pe locul unde ulterior s-a ridicat această mănăstire¹⁴.

Constantin Giurescu publică în anul 1913 *Material pentru istoria Olteniei supt austrieci*, lucrare din care aflăm despre reorganizarea Olteniei, dar și despre introducerea unor noi funcții administrative¹⁵.

Nicolae Iorga publica în 1915 *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*. Lucrarea, reeditată în anul 1989, promovează de câteva ori ideea că în Râmnic ar fi existat o comunitate de sași încă din timpul întemeierii orașului. Această afirmație privind întemeierea orașelor la sud de Carpați de către sași a fost combătută vehement de majoritatea istoricilor¹⁶.

În *Arhivele Olteniei* din 1925 apare articolul lui Alex. D. Vasilescu despre Friederich Schwantz Haubtman, ofițerul care a întocmit prima hartă medievală cu cele cinci județe ale Olteniei, așezarea orașelor, granițe, situația economică și socială. El este și inginerul care a construit Via Carolina, șoseaua de pe Valea Oltului. Austriacul face și o istorie a provinciei¹⁷.

Lucrarea *Contribuții documentare la Istoria Olteniei, sec. XVI, XVII și XVIII*, din 1925, a lui Toma G. Bulat, cuprinde o serie de documente din perioada fanariotă prin care catolicilor din Râmnic le sunt acordate o serie de privilegii economice. Relevant este că acești fanarioți doreau o colaborare cu vestul Europei, de aici și atenția deosebită acordată ritului catolic¹⁸.

Toma G. Bulat publica în *Arhivele Olteniei* din 1926 articolul *Două foi de zestre și o diată*, articol din care aflăm că un bulgar catolic, românizat, își mărita fata dându-i o zestre consistentă. Articolul arată bogăția acumulată de unii chiproviceni catolici în Râmnic¹⁹.

Tot Nicolae Iorga publica lucrarea *Istoria Românilor prin călători* în trei volume apărute în anii 1928-1929. Lucrarea face ample referiri la comunitățile

¹² Iorga 1908-1929.

¹³ Răuțu 1908, p. 77.

¹⁴ Trajanescu 1910.

¹⁵ Giurescu 1913, p. 267.

¹⁶ Iorga 1915.

¹⁷ Vasilescu 1925.

¹⁸ Bulat 1925, p. 112-113.

¹⁹ Bulat 1926.

catolice din Râmnic și județ, scoțând în evidență contactele avute de Țările Române cu Apusul Europei²⁰.

În anul 1929 apărea lucrarea *Istoria politică a Olteniei sub austrieci* a lui Alexandru Vasilescu, în care sunt cuprinse principalele evenimente ale perioadei 1718-1739²¹.

Constantin Gane publica în 1933 o lucrare premiată de Academia Română, intitulată *Trecute vieți de doamne și domnițe*. Cartea este interesantă pentru noi deoarece aduce informații despre legăturile casei domnești a Țării Românești cu regatul maghiar, dar și cu familiile nobiliare din Transilvania. Apar și referiri la catolicii din zona noastră²².

În 1944 apare o monografie-ghid a preotului Constantin Grigore. Lucrarea este interesantă pentru informațiile despre romano-catolicii din Râmnic, despre prima comunitate a lor certă menționată în oraș, despre bisericile deținute de această comunitate, terenul aferent etc. Informațiile se referă și la alte categorii de minorități religioase ca protestanții și israeliții²³.

Același an, 1944, cunoaște apariția editorială a lui Petre Drăgoescu intitulată *Râmnicul Vâlcei*. De aici aflăm date importante despre întemeierea Bărației, în anul 1666, pentru familiile sașilor stabiliți aici, despre migrarea bulgarilor pe vremea lui Brâncoveanu de frica turcilor și convertirea lor la catolicism sau întemeierea mănăstirii franciscanilor pe vremea stăpânirii austrieilor. Autorul precizează că franciscanii au ridicat pe dealul Râmnicului o capelă care ulterior a dat numele acestui deal²⁴.

O incursiune în trecutul Bisericii Cuvioasa Paraschiva-Sfânta Vineri din Rm. Vâlcea o face Nicu Angelescu în anul 1957. La începutul lucrării, autorul descrie locul, oamenii și ocupațiile lor. Astfel, aflăm despre meșterii sași și unguri care se ocupau cu fierăria, cizmăria, jocăria, frângeritul etc²⁵.

Referitor la apariția târgurilor și orașelor în Evul Mediu Dezvoltat, și mai ales referitor la atestarea Râmnicului, informații și explicații aflăm din lucrarea cercetătorilor Valeria Costăchel, Petre P. Panaitescu și Alexandru Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (secolele XIV-XVII)*²⁶ din 1957.

Tot în anul 1957, dar de data asta singur, istoricul Petre P. Panaitescu publica lucrarea *Documente slavo-române din Sibiu (1470-1653)*, din care aflăm despre comercianții catolici din Râmnic ce se îndeletniceau cu comerțul cu Sibiu²⁷.

Aurelian Sacerdoțeanu scrie un articol în revista *Mitropolia Olteniei*, din anul 1961, în care se vorbește despre catolicii bulgari stabiliți în Râmnic. Articolul

²⁰ Iorga 1928-1929.

²¹ Vasilescu 1929, p. 113.

²² Gane 1933.

²³ Grigore 1944.

²⁴ Drăgoescu 1944, p. 8.

²⁵ Angelescu 1957, p. 11.

²⁶ Costăchel et alii 1957, p. 414.

²⁷ Panaitescu 1957, p. 15.

dezbate problema numelui Fântâna Catari, cercetătorul trăgând concluzia că acest nume vine de la bulgarii stabiliți aici încă de la atestarea orașului²⁸.

Gheorghe Ionescu publica în anul 1963 lucrarea *Istoria arhitecturii în România*, în care se descrie foarte bine Biserica Sfântul Dumitru²⁹.

În 1964, în *Mitropolia Olteniei*, este publicat un articol intitulat *Episcopii Olteniei*. Din articol reiese că regatul Ungariei a făcut tot ce a putut pentru a atrage Țara Românească la catolicism, însă în final, domnitorii Țării Românești au optat pentru ortodoxie³⁰.

Din *Cronica Transilvaniei* publicată în anul 1965 de către Georg Kraus aflăm informația că Râmnicul ar fi fost locuit și de sași, de aceea maramele femeilor de aici seamănă cu cele săsești³¹.

Radu Manolescu publică în 1965 lucrarea *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (secolele XIV-XV)* în care se fac dese referiri la comercianții din Râmnicu Vâlcea. Unele nume de comercianți ne îndreptățesc să credem că o parte dintre negustorii menționați în lucrare sunt sași catolici stabiliți în Râmnic³².

Printre primele documente din care aflăm informații despre județul Vâlcea se numără *Diploma Cavalerilor Ioaniți* din anul 1247. Această Diplomă este emisă la ordinul regelui maghiar Bela al IV-lea (1235-1270), prin care acesta acordă lui Rembald, perceptorul cavalerilor ioaniți, Banatul de Severin și domeniul dintre Orșova și râul Olt. Se amintește cu această ocazie despre o serie de formațiuni statale existente în Oltenia. Aflăm astfel despre cnezatul lui Farcaș, situat probabil în zona Vâlcii. Se presupune că acest cnezat cuprindea tot bazinul Oltului mijlociu. Facem referire la acest act pentru că este emis de către un rege de religie catolică³³.

Aceeași lucrare din anul 1966, DRH, B, pomenește de hrisoavele lui Mircea cel Bătrân pentru mănăstirea Cozia, în care domnul muntean amintește și de sașii stabiliți în zona Vâlcii³⁴.

Cercetătorul Pavel Chihaia publică în anul 1967 articolul *Un vechi monument de arhitectură în Râmnicul Vâlcea, Biserica Sfântul Dumitru*, în *Studii și Cercetări de Istoria Artei*, ajungând la concluzia că acest locaș de cult ar fi fost la origini unul catolic³⁵.

Asiduu cercetător al istoriei Râmnicului, Corneliu Tamaș publica în anul 1969, în ziarul local *Orizont*, articolul *Primul medic oficial din Țara Românească a funcționat la Râmnicu Vâlcea*³⁶.

Lucrarea istoricului Ștefan Meteș, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, apărută în 1971, aduce informații legate de comerțul sibienilor și

²⁸ Sacerdoțeanu 1961.

²⁹ Ionescu 1963, p. 382-383.

³⁰ Șerbănescu 1964.

³¹ Kraus Georg 1965, p. 12.

³² Manolescu 1965, p. 122, 228.

³³ DRH, B, vol. I, doc. 17.

³⁴ DRH, B, p. 28-30.

³⁵ Chihaia 1967, p. 181, 185.

³⁶ Tamaș 1969.

brașovenilor cu Râmnicul medieval, dar și despre contribuțiile acestor negustori la refacerea sau ridicarea bisericilor de aici, ortodoxe sau catolice³⁷.

În revista *Studii Vâlcene* apare în anul 1971 un articol care aduce informații edificatoare despre începuturile comunității catolice și greco-catolice de pe Valea Lotrului. Informațiile se referă la cei care se stabiliseră definitiv aici, dar și la firmele de exploatare a lemnului din zonă³⁸.

În aceeași revistă, din alt articol dedicat Ligii culturale pentru unitatea tuturor românilor, aflăm că Biserica Catolică a oferit o cameră, în curtea sa, ca și sediu al Ligii. În afară de mobilier, filiala vâlceană deținea un drapel cusut cu fir de aur, un pian și o bibliotecă³⁹.

Tot în 1971 întâlnim în lucrarea reputatului istoric Ștefan Pașcu, *Voievodatul Transilvaniei*, informații legate de colonizarea sașilor în sudul Transilvaniei, dar și de schimbul de mărfuri practicat de aceștia cu zona Vâlcii⁴⁰.

Șerban Papacostea publica în anul 1971 lucrarea *Oltenia sub stăpânire austriacă 1718-1739*. De aici aflăm amănunte legate de construcțiile din județ, dar și despre reorganizarea Olteniei făcută de imperiali⁴¹.

Apariția în anul 1972 a revistei de specialitate *Buridava* a prilejuit publicarea mai multor articole din care aflăm informații interesante despre catolicii din Râmnic. Astfel, într-un articol despre istoria Râmnicului și a județului Vâlcea, A. Sacerdoțeanu pomenește de bogomili, sectă catolică de origine bulgară și despre conviețuirea lor cu ortodocșii⁴². Tot aici mai este publicat un articol despre Mănăstirea Govora, în care autorul, atunci când tratează probleme de istoric al construirii mănăstirii, pomenește despre faptul că ea a fost ridicată pe locul unde în vechime ar fi existat o altă biserică, dar catolică⁴³. Istoric prolific, Aurelian Sacerdoțeanu publică tot aici un articol despre prima manufactură de hârtie din Râmnic. Legat de subiectul nostru, autorul informează și despre tranzacțiile pe care le face Bărăția, tranzacții cu terenuri, dar și despre disputele de hotare dintre mănăstirile vâlcene⁴⁴.

Într-un articol din *Studii Vâlcene* din 1972, ne parvin informații despre Biserica cu Mir din Râmnicu Vâlcea. Informațiile sunt preluate din *Catagrafia Latină* din 1731, lucrare a catolicilor stabiliți în Râmnic la acea dată⁴⁵.

Lucrarea *Contribuțiuni la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române până la 1848* a cercetătorului Constantin C. Giurescu, din anul 1972, aduce informații interesante despre colonizarea străinilor în spațiul românesc sau despre

³⁷ Meteș 1971, p. 238-239.

³⁸ Bardașu 1971.

³⁹ Tamaș 1971.

⁴⁰ Pascu 1971 p. 129.

⁴¹ Papacostea 1971.

⁴² Sacerdoțeanu 1972a, p. 37-56.

⁴³ Ionescu 1972.

⁴⁴ Sacerdoțeanu 1972b, p. 281-282.

⁴⁵ Bălașa 1972.

imigrările din același spațiu. Studiul amintește și despre colonizările și imigrările din ținutul Vâlcei⁴⁶.

O descriere a conținutului dosarelor din Arhivele Statului, filiala Vâlcea, o fac cercetătorii Corneliu Tamaș, Petre Bardașu și Sergiu Purece în lucrarea *Îndrumător în Arhivele Statului județul Vâlcea*, din 1972. Pentru noi, este interesantă deoarece aduce informații despre firmele de exploatare a lemnului de pe Valea Lotrului⁴⁷.

În *Tipografi și tipografii*, cercetătoarea Veronica Tamaș publică, în anul 1972, *Manuale școlare tipărite la Râmnicu Vâlcea la sfârșitul secolului al XVIII-lea*. De aici aflăm despre învățământul din județ, la care au contribuit și catolicii⁴⁸.

Revista *Studii și cercetări de istoria artei*, din anul 1973, scoate la suprafață informații despre teatrul din Râmnic la sfârșit de secol XIX, trupele care joacă, amintind despre publicul spectator între care și catolicii prezenți permanent la astfel de momente culturale⁴⁹.

Publicarea în anul 1973 a lucrării *Călători străini despre Țările Române* a scos la iveală o serie de informații despre zona cercetată de noi. Informațiile cuprind aspecte economice, politice, sociale, dar și religioase. Se face vorbire și despre existența unor comunități catolice la Râmnicu Vâlcea⁵⁰.

Tot în 1973, cercetătorul Dinu C. Giurescu publică lucrarea *Țara Românească în secolele XIV-XV*, din care aflăm că episcopatul catolic de la Curtea de Argeș avea jurisdicție și la Râmnicu Vâlcea, dar și că biserica ortodoxă Sfântul Dumitru ar fi fost, la origini, de rit catolic⁵¹.

Cercetătorul Paul Cernovodeanu publică, în anul 1973, lucrarea *Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV-XVIII)* care cuprinde referiri la Râmnic, la populația săsească de aici, numărul familiilor și ocupațiile acestora⁵².

Academicianul Răzvan Theodorescu, în lucrarea *Bizanț, Balcani, Occident* din anul 1974, amintește despre înființarea episcopiei de la Severin și mutarea ei la Râmnicu Vâlcea, dar și despre lupta Mitropoliei Țării Românești cu încercările tot mai asidue ale romano-catolicilor de a face prozeliti în zonă⁵³.

Corneliu Tamaș publică, în 1974, în *Studii Vâlcene*, articolul *Un colaborator al lui Constantin Brâncoveanu, stolnicul Radu Golescu*. Din articol reiese că stolnicul era antifanariot⁵⁴.

În *Studii Vâlcene*, din anul 1974, Veronica Tamaș publica articolul *Contribuții la istoria învățământului vâlcean în Evul Mediu (1415-1830)*. De aici aflăm despre permisiunea austrieșilor de a se publica manuale în limba română⁵⁵.

⁴⁶ Giurescu 1972, p. 48-65.

⁴⁷ Tamaș et alii 1972, p. 70.

⁴⁸ Tamaș 1972.

⁴⁹ SCIA 1973 p. 178.

⁵⁰ Holban et alii. 1973.

⁵¹ Giurescu 1973, p. 373.

⁵² Cernovodeanu 1973, p. 178.

⁵³ Theodorescu 1974, p. 207.

⁵⁴ Tamaș 1974b, p. 45.

⁵⁵ Tamaș 1974a, p. 149.

Publicarea articolului *Drumurile și transportul sării (sec. XV-XIX)* în revista *Studii și materiale de Istorie Medie*, în anul 1974, de către Aurora Iliș, ne-a adus informații despre comerțul cu sare în Evul Mediu. Aflăm astfel că Oltul era o rută fluvială importantă în această perioadă⁵⁶.

În lucrarea *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos* se reia legenda referitoare la Biserica Sfântul Dumitru spunându-se că la origini aceasta ar fi fost un lăcaș religios catolic. Răzvan Theodorescu înclină să dea crezare acestei legende⁵⁷.

Cercetătorul Gheorghe Părnăușă publica, în 1976, în *Buridava*, un articol despre învățământul din județul Vâlcea. Articolul este interesant deoarece aflăm că în Evul Mediu dezvoltat au existat învățători de origine străină (polonezi, unguri) care, probabil, erau de religie catolică, fapt ce demonstrează aportul acestora la dezvoltarea învățământului local⁵⁸. Mai mult, în secolul al XIX-lea, catolicii au înființat propriile instituții de învățământ la care au avut acces și copii ortodocși.

În articolul *Marele spătar Radu Golescu și curentul antifanariot*, publicat în 1976, în *Buridava*, cercetătorul Corneliu Tamaș surprinde aspecte legate de mișcarea antifanariotă din Oltenia, dar și compromisul boierimii pământene de a-i chema în ajutor pe austrieci⁵⁹.

Referiri la învățământul susținut de catolici în Râmnic găsim și într-o lucrare publicată în 1977: *Istoria învățământului din Oltenia*. Informațiile se referă la învățământul din secolele XVIII-XIX, scoțând în evidență greutatea organizării sale, reticența populației pentru această organizare socială, lipsa cadrelor dar și a necesarului de imobile și material didactic⁶⁰.

Același an, 1977, aduce în atenția publicului o lucrare despre *Prefectura județului Vâlcea*, care este, așa cum spun cei trei cercetători, un inventar arhivistic despre documentele emise sau primite de Prefectură, corespondența cu ministerele și guvernul, cu diferitele instituții ale județului, cu administrația etc. Lucrarea este interesantă pentru că ne face cunoscute aspecte legate de învățământul catolic, imobile care aparțin catolicilor, cursuri școlare ținute de aceștia etc⁶¹.

Evenimentele de la 1848 în județul Vâlcea sunt surprinse în lucrarea *Revoluția de la 1848 în județul Vâlcea*, apărută în anul 1978. Cartea este o culegere de documente și liste, tabele și relatări ale evenimentelor petrecute în județ. Aflăm astfel că cei de altă religie și în special catolicii s-au implicat activ în această mișcare de emancipare a majorității populației, au pus la dispoziție fonduri și locații, dar au suportat și prigoana autorităților antirevoluționare⁶². Interesant este că mulți revoluționari ardeleni s-au refugiat aici, fapt care nu a scăpat autorităților austriece. Au fost întocmite liste cu transfugii și înmânate autorităților locale, care aveau obligația să-i prindă și să-i predea. De asemenea, în timpul ocupației rusești, mulți revoluționari locali au fost arestați, printre care și catolici.

⁵⁶ Iliș 1974.

⁵⁷ Theodorescu 1976, p. 299.

⁵⁸ Părnăușă 1976.

⁵⁹ Tamaș 1976, p. 67.

⁶⁰ Andrei, Părnăușă 1977-1981.

⁶¹ Tamaș et alii 1977.

⁶² Tamaș et alii 1978.

O istorie a orașului Râmnicu Vâlcea apare în anul 1979, realizare a scriitorului Constantin Mateescu. Lucrarea se dorește a fi o prezentare a istoriei urbei de la apariția primelor comunități umane pe aceste meleaguri și până în anii precedenți apariției lucrării. Legat de subiectul nostru, se fac referiri atât la catolicii din oraș, cât și la Biserica lor, bâlciurile ce se țineau etc⁶³.

În 1980, în numărul patru al revistei istorice *Studii Vâlcene*, apare articolul lui Petre Bardașu, din care aflăm despre marele incendiu de la jumătatea secolului al XIX-lea, pornit din zona de nord a Râmnicului, de la casele sasului catolic Leopold tâmplarul, dar și despre necesitatea înființării unei unități de pompieri⁶⁴.

Același istoric, Petre Bardașu, publica în revista *Mehedinți-Istorie și Cultură* un articol despre presupusul voievod oltean Bogdan, care l-ar fi sprijinit pe Carol Robert de Anjou în expediția sa contra lui Basarab I. Autorul crede că acest Bogdan s-ar fi retras după înfrângere în Ardeal, unde probabil ar fi primit moșii și, implicit, ar fi trecut la catolicism. Tot aici, autorul trage concluzia că Râmnicul ar fi existat ca oraș încă de pe la anul 1300⁶⁵.

Volumul VII al lucrării *Călători străini despre Țările Române*, apărut în anul 1980, reia unele aspecte sociale, economice, politice și religioase care apar și în volumul V, dar pentru altă perioadă. Se reconfirmă existența la Râmnicu Vâlcea a unei comunități catolice, formată din mai multe etnii⁶⁶.

Tot în numărul patru al *Studiilor Vâlcene* apare un articol din care aflăm numele episcopului care permite ridicarea unei biserici catolice la Râmnic, dar și perioada în care se întâmplă acest lucru. Este vorba de episcopul Ilarion, înlăturat în martie 1705, pentru acordul dat catolicilor. Aflăm și despre colaborarea cărturarilor vâlceni cu Școala Ardeleană și reprezentanții săi, în majoritate greco-catolici⁶⁷.

Într-o lucrare din anul 1981, cercetătorii Gheorghe Dumitrașcu și Corneliu Tamaș localizează Valea Lotrului dar și atestarea documentară a satelor componente ale comunei Voineasa. Informațiile ne sunt utile deoarece în zonă s-au stabilit în secolul al XIX-lea muncitori catolici ce lucrau la exploatarea lemnului⁶⁸.

Același an aduce în atenția cititorilor de istorie lucrarea Mariei Holban, *Din cronica relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV*. Amintește de zona supusă studiului nostru ca de o zonă intens disputată de Domnie și de Regatul Maghiar⁶⁹.

Lucrarea marelui cercetător Nicolae Iorga, intitulată *Opere Economice*, publicată la începutul secolului XX, este reeditată în anul 1982. Sunt aduse informații despre bulgarii catolici care pun bazele unei companii comerciale în Oltenia dar care activează și la Râmnicu Vâlcea⁷⁰.

Apariția în anul 1982 a revistei științifice *Buridava* a prilejuit lui Dorin Jacotă publicarea unui articol despre relațiile unor călători străini legate de zona Vâlcii,

⁶³ Mateescu 1979.

⁶⁴ Bardașu 1980b.

⁶⁵ Bardașu 1980a.

⁶⁶ Holban *et alii* 1980.

⁶⁷ Bănică-Ologu 1980.

⁶⁸ Dumitrașcu, Tamaș 1981, p. 66.

⁶⁹ Holban 1981, p. 126-154.

⁷⁰ Iorga 1982, p. 93-94, 689.

din Antichitate și până în secolul al XVI-lea. Apar astfel elemente legate de catolicii din Râmnic, numărul familiilor acestora etc⁷¹.

În aceeași revistă *Buridava*, istoricul Nicolae Bănică-Ologu publica un articol intitulat *Structura habitatului citadin în Râmnicul Medieval*. Din text aflăm despre locuitorii din Râmnic, despre minoritățile de aici, dar și despre religia lor⁷².

În anul 1983 apare lucrarea *Tezaur medieval vâlcean* a autorilor Corneliu Tamaș, Ion Soare și Carmen Andreescu. Este o culegere de documente din Arhivele Statului Vâlcea. Interesant pentru noi este documentul care amintește de existența unui preot catolic, numit în document „popa cel săsesc”⁷³.

O descriere a Văii Lotrului, dar și informații despre comunitățile umane de aici, primele firme care exploatau lemnul și numele acestora le aflăm din cartea lui Gheorghe Ploaie, apărută în anul 1983, intitulată *Valea Lotrului*⁷⁴.

Informații legate de începutul catolicismului în Vâlcea găsim în anul 1984 în lucrarea lui Nicolae Iorga, *Studii asupra Evului Mediu românesc*. Este, de fapt, o reeditare a unei lucrări mai vechi. Aflăm astfel despre înființarea unei Episcopii catolice la Curtea de Argeș, care păstorea probabil și catolicii din Rm. Vâlcea⁷⁵.

Dionisie Eclesiarhul publica în anul 1987 lucrarea *Hronograf*, care prezintă cronicile medievale ale Țărilor Românești în perioada fanariotă. Aflăm despre schimburile comerciale din zonă cu turcii⁷⁶.

Dumitru Bălașa publica, în 1988, articolul *Ctitorii vechii biserici episcopale a Râmnicului (1303-1304/1568) în Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic*, în care dezbate problema voievodului Bogdan, fiul lui Mikula, presupus catolicizat⁷⁷.

Un grup de istorici a publicat, în 1988, lucrarea *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, folositoare nouă pentru că aflăm despre instituțiile sașilor catolici⁷⁸.

În anul 1991, în revista *Magazin Istoric*, apărea articolul *Amintiri din România*, al lui Raymund Netzhhammer, în care autorul relatează percheziționarea unui preot catolic din Râmnic în timpul Marelui Război⁷⁹.

Constantin Mateescu publica în 1993 cartea *Râmnicul de odinioară*. Lucrarea ee o istorie a așezării, din Evul Mediu și până la sfârșitul perioadei interbelice. Câteva pagini sunt dedicate catolicilor din oraș, dar și edificiilor ridicate de aceștia⁸⁰.

Istoria Râmnicului scrisă de Corneliu Tamaș și apărută în anul 1994 aduce informații interesante despre municipiu, din Antichitate și până la 1989. Se fac referiri și la catolicii din oraș, dar și la biserica catolică⁸¹.

⁷¹ Jacotă 1982.

⁷² Bănică-Ologu 1982.

⁷³ Tamaș *et alii* 1983, p. 195.

⁷⁴ Ploaie 1983, p. 59-63.

⁷⁵ Iorga 1906, nota 11, p. 138.

⁷⁶ Dionisie Eclesiarhul 1987, p. 37.

⁷⁷ Bălașa 1988, p. 117.

⁷⁸ *Instituții* 1988, p. 68.

⁷⁹ Netzhhammer 1991.

⁸⁰ Mateescu 1993, p. 103-107.

⁸¹ Tamaș 1994.

Lucrarea *Râmnicul Medieval*, apărută în anul 1995, este de fapt o culegere de documente medievale. Interesante sunt documentele bisericești în care se fac dese referiri la încercările Bisericii Romei de a face prozeliti în acest spațiu⁸².

Bibliografia istorică a județului Vâlcea, apărută în anul 1995, datorată cercetărilor Gheorghe Dumitrașcu și Corneliu Tamaș, a reprezentat pentru demersul nostru un adevărat ghid bibliografic, ajutându-ne să accesăm lucrări despre subiectul nostru mult mai ușor. Capitolul referitor la Biserică în general a scos la iveală multe informații legate de catolicii din Râmnic⁸³.

Din lucrarea *Istoria Ocnelor Mari* a istoricului Corneliu Tamaș, din anul 1995, aflăm că în această zonă au fost primiți refugiații polonezi la începutul Celui de-al Doilea Război Mondial. Autorul trage concluzia că acești refugiați, chiar dacă erau de religie catolică, au fost bine primiți de populație⁸⁴.

Lucrarea cercetătorului Corneliu Tamaș, *Istoria Horezului*, din 1995, aduce și ea informații utile despre perioada supusă studiului nostru⁸⁵.

În anul 1996 apare lucrarea Arhimandritului Veniamin Micle, *Mănăstirea Bistrița Olteană*, din care putem extrage informații legate de catolicii din zonă. Astfel, aflăm că planimetria bisericii mănăstirii Bistrița a fost întocmită de inginerul Weiss la jumătatea secolului al XIX-lea. Tot în acea perioadă domnitorul Gheorghe Bibescu hotărăște să restaureze mănăstirea, de acest lucru fiind însărcinat să se ocupe un grup de arhitecți conduși de Ioan Schlatter, Iulius Fraywald și Anton Heft. Catolici de religie, aceștia au contribuit la refacerea ansamblului mănăstiresc⁸⁶.

Volumul IX al ciclului *Călători străini despre Țările Române* apărea în anul 1997. Lucrarea prezintă date importante despre comunitatea catolică. Cum călătoriile erau, de obicei, din Apus se apleacă și asupra existenței familiilor catolice și transpar două idei importante: apreciază ospitalitatea locuitorilor față de cei de o altă religie și deplâng numărul mic al familiilor catolice care au rezistat pe aceste meleaguri⁸⁷.

Deși nu face referiri directe la comunitatea catolică din Râmnic, lucrarea *Istoria bisericii Sfântu Gheorghe din Râmnicu Vâlcea*, din anul 1998, scrisă de Corneliu Tamaș și Vasile Bălănescu, aduce informații utile despre oraș, din Evul Mediu și până în contemporaneitate, informații folosite de noi pentru trasarea cadrului istoric al lucrării noastre⁸⁸.

Din *Monografia Școlii generale Take Ionescu din Râmnicu Vâlcea*, publicată în 1998 de Corneliu Tamaș și Burduază Vasile, aflăm despre marele incendiu din 1847, pornit de la atelierele unui austriac din zona de nord a Râmnicului, incendiu care a pustiit orașul, inclusiv școala. Informațiile sunt relevante și pentru lucrarea

⁸² Dumitrașcu, Tamaș 1995b.

⁸³ Dumitrașcu, Tamaș 1995a, p. 94-108.

⁸⁴ Tamaș 1995a, p. 218-219

⁸⁵ Tamaș 1995b.

⁸⁶ Micle 1996, p. 51-56.

⁸⁷ Holban *et alii* 1997.

⁸⁸ Bălănescu, Tamaș 1998.

noastră, din listele cu elevi putându-se observa că mulți elevi de altă naționalitate și religie participă la cursuri⁸⁹.

Tot în anul 1998 apărea lucrarea reputatului istoric Șerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718-1739*. În capitolul IX apar informații despre catolicii din provincia proaspăt cucerită, respectiv și despre cei din ținutul Vâlciei. De fapt, întreaga lucrare face trimiteri dese la catolicii din Oltenia, fie că se ocupau cu negoțul, cu administrația sau chiar cu prozelitismul⁹⁰.

Lucrarea lui Corneliu Tamaș și Ion Constantin Vasile din 1998, *Monumente Arhivistice Vâlcene*, este o descriere de documente referitoare la istoria județului, dar și a orașului Râmnicu Vâlcea. Pentru demersul nostru lucrarea este importantă deoarece pune la dispoziție documente referitoare la terenurile ce sunt cumpărate de comunitatea catolică din Râmnic⁹¹.

În anul 1999 apare lucrarea *Vâlcea turistică*, în care sunt menționate principalele atracții turistice ale județului, printre care și Biserica „Sfântul Anton de Padova”, dar aduce informații și despre mănăstirea franciscană existentă cândva în centrul istoric al orașului⁹².

Istoricul bisericii ortodoxe Sf. Nicolae din Voineasa este făcut de preotul Nicolae Moga în lucrarea apărută în anul 2001. De aici aflăm despre donațiile făcute de „muncitorii unguri, italieni, austrieci etc. ce se aflau în Voineasa pentru exploatarea pădurilor”⁹³. În arhiva bisericii se păstrează inclusiv chitanțierul cu sumele donate de enoriași, dar și de muncitori.

Informații despre muncitorii străini de pe Valea Lotrului aflăm și din lucrarea apărută în anul 2002, a lui Dobrin Petria, intitulată *Voineasa trecut prezent și viitor*. Cartea este în fapt o monografie a acestei localități⁹⁴.

Despre istoria orașului Rm. Vâlcea și a monumentelor sale aflăm lucruri interesante în *Râmnicu Vâlcea. Mică enciclopedie*, lucrare în 4 volume, scrisă în 2002 de Ion Măldărescu și Emilian Valentin Frâncu⁹⁵.

Anii copilăriei și ai adolescenței petrecute la Râmnic de filologul Constantin Mateescu sunt rememorați în lucrarea *Râmnicul uitat*, apărută în anul 2003. Informațiile legate de catolicii din Râmnic sunt aproape inexistente, dar avem în schimb descrieri de străzi și imobile, unele dintre ele proiectate de arhitecți italieni, care erau probabil de altă religie decât cea a populației majoritare⁹⁶.

În 2004 apare lucrarea *Județul Vâlcea și Prefecții săi*. Deși subiectul reiese clar din titlul cărții, autorii fac referiri la „Catagrafia franciscanilor scrisă în latină”. În descrierea evenimentelor importante ale județului se fac referiri și la minoritățile care participă din plin la acestea⁹⁷.

⁸⁹ Tamaș, Burduază 1998.

⁹⁰ Papacostea 1998, p. 288-303.

⁹¹ Tamaș, Vasile 1998, p. 73, 87.

⁹² Tamaș, Tudor 1999.

⁹³ Moga, Moga 2001.

⁹⁴ Petria 2002, p. 56.

⁹⁵ Măldărescu, Frâncu 2002.

⁹⁶ Mateescu 2003.

⁹⁷ Tamaș, Țană 2004.

Ajuns episcop al comunității catolice din România, Raymund Netzhammer își va scrie memoriile, care vor fi publicate în anul 2005 în două volume. Episcopul a vizitat în perioada interbelică de mai multe ori Râmnicul și Bărăția, comunitatea catolică făcându-i o primire entuziastă. Informațiile pe care ni le transmite se referă la organizarea administrativă a catolicilor de aici, imobilele deținute, starea bisericilor, veniturile realizate etc⁹⁸.

Cercetător asiduu, Constantin Bălan publică în anul 2005 *Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Vâlcea (sec. XIV-1848)*. Lucrarea ne informează despre ridicarea Bisericii Catolice din Rm. Vâlcea⁹⁹.

Deși a mai tratat acest subiect, cercetătorul Corneliu Tamaș revine în anul 2006 cu o lucrare intitulată *Istoria municipiului Râmnicu Vâlcea*, aducând noi documente și completări de informații legate de trecutul orașului, face noi referiri la subiectul supus studiului nostru, venind cu actualizarea până în anul publicării lucrării¹⁰⁰.

Anul 2007 este cel în care apare lucrarea *Județul Vâlcea-615 ani de atestare documentară 1392-2007*. Cartea este un dicționar documentar despre atestarea localităților componente ale județului, de reținut fiind ca și concluzie că Biserica Ortodoxă a reușit să păstreze nealterat fondul religios al majorității¹⁰¹.

Corneliu Tamaș și Emilian Valentin Frâncu au publicat, tot în anul 2007, lucrarea *Istoria comunității catolice din județul Vâlcea*, la editura Anton Pann. Cartea, în debutul său, face o scurtă trecere în revistă a creștinismului, de la apariția sa până la debutul Evului Mediu dezvoltat. Greutatea lucrării cade pe comunitatea catolică, interesante fiind documentele care atestă existența acestei comunități, de la jumătatea secolului al XIV-lea și până în zilele noastre. De remarcat implicarea catolicilor în toate aspectele economice, politice, religioase și sociale ale Râmnicului, dar și ale județului. Se poate constata că această comunitate a fost un factor activ și de echilibru pe toată perioada existenței sale în zona supusă studiului nostru¹⁰².

În revista *Studii Vâlcene* din 2010, editată de Forumul Cultural al Râmnicului, istoricul George Georgescu publica articolul *Cronica Râmnicului de la 1764*. Autorul face o trecere în revistă a mai multor documente care pomenesc de întemeierea Râmnicului, despre construirea lăcașelor de cult, dar mai ales despre afirmațiile din Cronică referitoare la cultul catolic și la populația de acest rit. Articolul redă integral traducerea acestei cronici, permițând cititorului să-și formeze propria opinie¹⁰³.

Același an 2010, aduce în atenția noastră lucrarea coordonată de Ion Soare, *Enciclopedia județului Vâlcea*. Este vorba de primul volum, care își propune să prezințe arealul vâlcean sub toate aspectele sale. Referiri la comunitatea catolică se fac și atunci când autorii tratează probleme de istorie, demografie și împărțirile

⁹⁸ Netzhammer 2005, p. 115-116; p. 1168-1170;

⁹⁹ Bălan 2005, p. 798.

¹⁰⁰ Tamaș 2006.

¹⁰¹ Petrescu 2007.

¹⁰² Tamaș, Frâncu 2007.

¹⁰³ Georgescu 2010.

administrative de-a lungul timpului, economie, învățământ, cultură, viață spirituală (religioasă), ocrotirea sănătății, turism sau personalități locale¹⁰⁴.

Preotul Sandu Cristescu și profesoara Sanda Cristescu publicau în 2011 lucrarea *Biserica Cuvioasa Parascheva (Sf. Vineri)*, în care ample pagini sunt dedicate neguțătorilor chiproviceni catolici care au reparat biserica pe cheltuiala lor¹⁰⁵.

Amănunte interesante despre italienii din Rm. Vâlcea aduce istoricul Florin Epure, care a publicat în 2011, în ziarul *Curierul de Râmnic*, un articol despre Antonio Copetti, antreprenor și arhitect din perioada antebelică și interbelică¹⁰⁶.

Anul 2012 aduce al doilea volum al lucrării coordonate de Ion Soare, *Enciclopedia județului Vâlcea*. Acesta este dedicat localităților urbane, în unele, în primul rând Râmnicul, fiind stabiliți catolici sau greco-catolici¹⁰⁷.

În 2012 apare o lucrare interesantă, *Istoria județului Vâlcea*, în două volume, unde se fac referiri la catolicii de aici, dar și la legăturile lor cu cei din Transilvania și Ungaria¹⁰⁸. Referirile se întind pe o perioadă care începe cu secolul al XI-lea și până în zilele noastre. Se amintește de celebra *Catagrafie Latină*, editată la 1731, din care aflăm informații interesante despre zona supusă studiului nostru.

Numărul X al revistei *Buridava* cuprinde un articol ce menționează și cercetările arheologice efectuate la biserica *Sf. Dumitru*, în 2012, cu prilejul construirii unui nou corp pe locul pridvorului. Autorii se feresc să tragă concluzii clare referitoare la apartenența bisericii, atribuită de vechile scrieri catolicilor¹⁰⁹.

Asociația italienilor din România publică în anul 2012 o lucrare-catalog sub semnătura Ioanei Grosaru și a Gabrielei Tarabega, intitulată *Italianii din România. O istorie în imagini*. Lucrarea este interesantă nu atât prin istoria scrisă, care este destul de modestă, ci prin istoria în imagini a acestei comunități din județul Vâlcea, așa cum reiese și din titlu. Cu precădere, italienii sunt întâlniți în Râmnicu Vâlcea, dar mai ales în Brezoi¹¹⁰.

TABEL CRONOLOGIC AL ISTORIOGRAFIEI CATOLICISMULUI ÎN JUDEȚUL VÂLCEA

Nr. crt.	Anul apariției	Locul apariției	Autorul lucrării	Titlul lucrării	Perioada tratată
1	1731	Râmnicu Vâlcea	-	Catagrafia Latină	Ev Mediu Târziu
2	1764	Râmnicu Vâlcea	Blasius Kleiner	Conventul de la Râmnic dedicat lui Sfântul Anton de Padova	Ev Mediu Târziu
3	1886	București	Ghenadie Enăceanu	Condica Sfântă	Ev Mediu Târziu
4	1893	București	Constantin Alessandrescu	Dicționar Geografic al județului Vâlcea	Epoca Modernă

¹⁰⁴ Soare *et alii* 2010.

¹⁰⁵ Cristescu, Cristescu 2011, p. 39-46.

¹⁰⁶ Epure 2011.

¹⁰⁷ Soare *et alii* 2012.

¹⁰⁸ Tamaș, Frâncu 2012.

¹⁰⁹ Tulugea, Frâncu 2012.

¹¹⁰ Grosaru, Tarabega 2012, p. 66-79.

5	1894	București	Vasile Urechia	Istoria Românilor	Ev Mediu Târziu
6	1900	București	Vasile Urechia	Istoria Școalelor	Evul Mediu, Epoca Modernă
7	1901- 1906	București	Nicolae Iorga	Studii și documente cu privire la Istoria Românilor	Evul Mediu
8	1902	București	George I. Lahovari, C.I. Brătianu, Gr. Tocilescu	Marele Dicționar Geografic al României	Epoca Modernă
9	1903	București	Nicolae Iorga	Drumuri și orașe din România	Epoca Modernă
10	1906	București	Atanasie T. Mironescu	Istoria Eparhiei Râmnicului Noului Severin	Evul Mediu
11	1908/ 1929	București	Nicolae Iorga	Istoria Bisericii Românești și a Vieții Religioase a Românilor	Evul Mediu
12	1908	Râmnicu Vâlcea	Meletie Răuțu	Monografia eclesiastică a județului Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă
13	1910	București	Dumitru Traianescu	Mănăstirea Dintr-un lemn și Mănăstirea Govora	Evul Mediu, Epoca Modernă
14	1913	București	Constantin Giurescu	Material pentru istoria Olteniei supt austriecei	Evul Mediu
15	1915	București	Nicolae Iorga	Istoria românilor din Ardeal și Ungaria	Evul Mediu
16	1925	Craiova	Alex. D. Vasilescu	Friederich Schwantz Hauptmann	Evul Mediu Târziu
17	1925	Râmnicu Vâlcea	Toma G. Bulat	Contribuții documentare la Istoria Olteniei, sec. XVI, XVII și XVIII	Evul Mediu
18	1926	Craiova	Toma G. Bulat	Două foi de zestre și o diată	Evul Mediu
19	1928- 1929	București	Nicolae Iorga	Istoria Românilor prin călători	Evul Mediu
20	1929	București	Alexandru Vasilescu	Istoria politică a Olteniei sub austriecei	Ev Mediu Târziu
21	1933	București	Constantin Gane	Trecute vieți de doamne și domnițe	Evul Mediu
22	1944	Râmnicu Vâlcea	Constantin Grigore	Râmnicu-Vâlcei loc de amintiri și recreere. Monografie-Ghid	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
23	1944	Râmnicu Vâlcea	Petre Drăgoescu	Râmnicul Vâlcei	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană

24	1957	Râmnicu Vâlcea	Nicolae Angelescu	Cuvioasa Paraschiva (Sfânta Vineri) din Râmnicu-Vâlcei	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
25	1957	București	Petre P. Panaitescu	Documente slavo-române din Sibiu	Evul Mediu
26	1961	Craiova	Aurelian Sacerdoțeanu	Catarii la Râmnicu Vâlcei	Evul Mediu
27	1963	București	Gh. Ionescu	Istoria arhitecturii în România	Evul Mediu
28	1964	Craiova	Șerbănescu Ion	Episcopii Olteniei	Evul Mediu, Epoca Modernă
29	1965	București	Georg Kraus	Cronica Transilvaniei	Evul Mediu
30	1965	București	Radu Manolescu	Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (secolele XIV-XV)	Evul Mediu
31	1966	București	XXX	Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească	Evul Mediu
32	1967	București	Pavel Chihaia	Un vechi monument de arhitectură în Râmnicu Vâlcea, Biserica Sfântul Dumitru	Evul Mediu
33	1967	București	Valeria Costăchel, P.P. Panaitescu, A. Cazacu	Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)	Evul Mediu
34	1969	Râmnicu Vâlcea	Tamaș Corneliu	Primul medic oficial din Țara Românească a funcționat la Râmnicu Vâlcea	Epoca Modernă
35	1971	București	Ștefan Meteș	Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX	Evul Mediu, Epoca Modernă
36	1971	București	Șerban Papacostea	Oltenia sub stăpânire austriacă 1718-1739	Evul Mediu
37	1971	Râmnicu Vâlcea	Petre Bardașu	Din istoricul exploatărilor forestiere de pe Valea Lotrului	Epoca Modernă
38	1971	Râmnicu Vâlcea	Veronica Tamaș	Contribuția Ligii Culturale din Râmnicu Vâlcea la desăvârșirea unității naționale	Epoca Modernă
39	1971	Cluj Napoca	Ștefan Pașcu	Voievodatul Transilvaniei	Evul Mediu
40	1972	Râmnicu Vâlcea	Aurelian Sacerdoțeanu	Fabrica de hârtie de la Râmnicu Vâlcea în secolul al XVII-lea	Evul Mediu
41	1972	Râmnicu Vâlcea	Gheorge T. Ionescu	Contribuții la cunoașterea așezământului medieval-mănăstirea Govora din județul Vâlcea	Evul Mediu
42	1972	Râmnicu Vâlcea	Aurelian Sacerdoțeanu	Originea și condițiile social-economice ale dezvoltării vechiului oraș Râmnicu Vâlcea	Evul Mediu

43	1972	Râmnicu Vâlcea	Dumitru Bălașa	Mircea cel Bătrân și ctitoriile de la Călimănești	Evul Mediu
44	1972	București	Constantin C. Giurescu	Contribuțiuni la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române până la 1848	Evul Mediu, Epoca Modernă
45	1972	București	Corneliu Tamaș, Petre Barțașu, Sergiu Purece	Îndrumător în Arhivele Statului județul Vâlcea	Epoca Modernă
46	1972	Râmnicu Vâlcea	Veronica Tamaș	Manuale școlare tipărite la Râmnicu Vâlcea la sfârșitul secolului al XVIII-lea	Evul Mediu
47	1973	București	XXX	Studii și cercetări de istoria artei	Epoca Contemporană
48	1973	București	Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu	Călători străini despre Țările Române	Evul Mediu
49	1973	București	Dinu C. Giurescu	Țara Românească în secolele XIV-XV	Evul Mediu
50	1973	București	Paul Cernovodeanu	Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV-XVIII)	Evul Mediu
51	1973	București	Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu	Călători străini despre Țările Române (vol. V)	Evul Mediu
52	1974	București	Răzvan Theodorescu	Bizanț, Balcani, Occident	Evul Mediu
53	1974	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș	Un colaborator al lui Constantin Brâncoveanu, stolnicul Radu Golescu	Evul Mediu
54	1974	Râmnicu Vâlcea	Veronica Tamaș	Contribuții la istoria învățământului vâlcean în Evul Mediu (1415-1830)	Evul Mediu
55	1974	București	Aurora Iliăș	Drumurile și transportul sării (sec. XV-XIX)	Evul Mediu, Epoca Modernă
56	1976	București	Răzvan Theodorescu	Un mileniu de artă la Dunărea de Jos	Evul Mediu
57	1976	Râmnicu Vâlcea	Gheorghe Părnua	Din istoria culturii și școlii din județul Vâlcea, secolele XVI-XIX	Evul Mediu
58	1976	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș	Marele spătar Radu Golescu și curentul antifanariot	Evul Mediu

59	1977	Craiova	Andrei Nicolae, Gh. Părnuță	Istoria Învățămintului din Oltenia	Evul Mediu, Epoca Modernă
60	1977	București	C. Tamaș, P. Bardașu, Sergiu Purece	Prefectura județului Vâlcea	Epoca Modernă și Contemporană
61	1978	București	C. Tamaș, P. Bardașu, Sergiu Purece, Horia Nestorescu Bălcești	Revoluția de la 1848 în județul Vâlcea	Epoca Modernă
62	1979	București	Constantin Mateescu	Memoria Râmnicului	Epoca Contemporană
63	1980	Râmnicu Vâlcea	Petre Bardașu	Pompierii vâlceni în epoca regulamentară	Epoca Modernă
64	1980	Drobeta Tr. Severin	Petre Bardașu	Bogdan, un voievod oltean puțin cunoscut	Evul Mediu
65	1980	București	Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu	Călători străini despre Țările Române (vol. VII)	Evul Mediu
66	1980	Râmnicu Vâlcea	Nicolae Bănică-Ologu	Considerații asupra transformării Râmnicului într-un puternic centru cultural în veacul al XVIII-lea	Evul Mediu Târziu
67	1981	Râmnicu Vâlcea	Gh. Dumitrașcu, Corneliu Tamaș	Îndrumător pentru realizarea monografiilor locale	Epoca Modernă
68	1981	București	Maria Holban	Din cronica relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV	Evul Mediu
69	1982	București	Nicolae Iorga	Opere Economice	Evul Mediu
70	1982	Râmnicu Vâlcea	Dorin Jacotă	Mărturii despre realități istorico-geografice din județul Vâlcea în secolele II-XVI	Antichitate, Evul Mediu
71	1982	Râmnicu Vâlcea	Nicolae Bănică-Ologu	Structura habitatului citadin în Râmnicul Medieval	Evul Mediu
72	1983	Râmnicu Vâlcea	C. Tamaș, I. Soare, Carmen Andreescu	Tezaur medieval vâlcean	Evul Mediu
73	1983	București	Gheorghe Ploaie	Valea Lotrului	Epoca Modernă
74	1984	București	Nicolae Iorga	Studii asupra Evului Mediu românesc	Evul Mediu
75	1987	București	Dionisie Eclesiarhul	Hronograf	Evul Mediu
76	1991	București	Netzhammer Raymund	Amintiri din România	Epoca Modernă și Contemporană

77	1993	Râmnicu Vâlcea	Constantin Mateescu	Râmnicul de odinioară	Epoca Contemporană
78	1994	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș	Istoria Râmnicului	Evul Mediu, Epoca Modernă
79	1995	Râmnicu Vâlcea	Gh. Dumitrașcu, Corneliu Tamaș	Râmnicul Medieval	Evul Mediu
80	1995	Râmnicu Vâlcea	Gheorghe Dumitrașcu, Corneliu Tamaș	Bibliografia istorică a județului Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
81	1995	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș	Istoria Ocnelor Mari	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
82	1995	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș	Istoria Horezului	Evul Mediu
83	1996	București	Veniamin Micle	Mănăstirea Bistrița Olteană	Evul Mediu, Epoca Modernă
84	1997	București	Holban Maria, Maria Matilda Alexandrescu, Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu	Călători străini despre Țările Române	Evul Mediu
85	1998	Râmnicu Vâlcea	Bălănescu Vasile, Tamaș Corneliu	Istoria Bisericii Sf. Gheorghe din Râmnicu Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă
86	1998	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș, Vasile Burduază	Școala cu ceas. Monografia școlii generale Take Ionescu din Râmnicu Vâlcea	Epoca Modernă și Contemporană
87	1998	București	Șerban Papacostea	Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718-1739	Evul Mediu Târziu
88	1998	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș, Ion Constantin Vasile	Monumente Arhivistice Vâlcene	Evul Mediu, Epoca Modernă
89	1999	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș, Gheorghe Tudor	Vâlcea turistică	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
90	2001	Râmnicu Vâlcea	Moga Nicolae, Moga Maria Magdalena	Biserica Sfântul ierarh Nicolae din Voineasa, județul Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
91	2002	Râmnicu Vâlcea	Dobrin Petria	Voineasa trecut prezent și viitor	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
92	2003	Râmnicu Vâlcea	Constantin Mateescu	Râmnicul uitat	Epoca Contemporană
93	2004	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș, Țană Smarand	Județul Vâlcea și Prefecții săi	Epoca Modernă și Contemporană

94	2005	București	Raymund Netzhammer	Episcop în România	Epoca Contemporană
95	2005	București	Constantin Bălan	Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Vâlcea (sec. XIV-1848)	Epoca Medievală
96	2006	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș	Istoria municipiului Râmnicu Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
97	2007	Râmnicu Vâlcea	Petrescu Ion	Județul Vâlcea-615 ani de atestare documentară 1392-2007	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
98	2007	Râmnicu Vâlcea	C. Tamaș, Emilian Valentin Frâncu	Istoria comunității catolice din județul Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
99	2010	Râmnicu Vâlcea	Georgescu George	Cronica Râmnicului din 1764	Evul Mediu
100	2010	Râmnicu Vâlcea	Ion Soare (coordonator)	Enciclopedia județului Vâlcea, vol. I	Antichitate, Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
101	2011	Râmnicu Vâlcea	Sandu Cristescu, Sanda Cristescu	Biserica Cuvioasa Parascheva (Sf. Vineri)	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
102	2011	Râmnicu Vâlcea	Florin Epure	Un italian la Râmnic	Epoca Modernă și Contemporană
103	2012	Râmnicu Vâlcea	Ion Soare (coordonator)	Enciclopedia județului Vâlcea, vol. II	Antichitate, Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
104	2012	Râmnicu Vâlcea	Corneliu Tamaș, Emilian Valentin Frâncu	Istoria județului Vâlcea	Antichitate, Evul Mediu, Epoca Modernă
105	2012	Râmnicu Vâlcea	Claudiu Aurel Tulugea, Emilian Valentin Frâncu	Date noi privind biserica Sfântul Dumitru din Râmnicu Vâlcea	Evul Mediu, Epoca Modernă și Contemporană
106	2012	București	Ioana Grosaru, Gabriela Tarabega	Italianii din România O istorie în Imagini	Epoca Modernă și Contemporană

ABREVIERI ȘI BIBLIOGRAFIE

A.O.	Arhivele Olteniei, Craiova.
BCMI	Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice.
Buridava	Buridava. Studii și materiale, Rm. Vâlcea.
DJSV	Direcția Județeană de Statistică Vâlcea, Rm. Vâlcea.
SMANB	Serviciul Municipal al Arhivelor Naționale București.

SJAND	Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj, Craiova.
SJANS	Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu.
SJANV	Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vâlcea, Rm. Vâlcea.
SMIM	Studii și materiale de Istorie Medie, București.
StVL	Studii Vâlcene, Rm. Vâlcea.

Izvoare arhivistice inedite

Arhiva Parohiei romano-catolice „Sf. Anton” din Râmnicu Vâlcea, fond 1927, 1928, 1931, 1933, 1934, 1935, 1936, 1938.

Arhiva Parohiei Bisericii Sf. Nicolae – Voineasa, 2012.

Izvoare arhivistice editate

Arhiva Parohiei romano-catolice „Sf. Anton”, Râmnicu Vâlcea, *Raport anual despre viața religioasă a comunității catolice din Brezoi.*, 1935.

Arhiva Parohiei romano-catolice, Buletinul Parohial, București, iulie 1935, februarie 1936, 1937, 1938, 1939, 1940.

Arhiva Parohiei romano – catolice „Sf. Anton”, Râmnicu Vâlcea, dos. 1941. Adresa nr. 8710 din 11 februarie 1941.

DJSV, capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației*, Martie 1992.

DJSV, *Anuarul Statistic al județului Vâlcea*, 1998, p. 19-21.

DJSV, capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației* din 18 Martie 2002.

DJSV, comunicat de presă din 24 August 2012 al Comisiei Județene pentru Recensământul Populației și al Locuințelor, Județul Vâlcea, 2012.

Institutul Național de Statistică, DJSV, *Anuarul Statistic al județului Vâlcea*, 2010, p. 23.

SJAND, *fond. Inspectoratul de Jandarmi Craiova*, 1939.

SJANS, *Colecția Bruckenthal*.

SJANV, *fond Revizoratul școlar Râmnicu Vâlcea*, 1910.

SJANV, *fond Revizoratul școlar Rm. Vâlcea*, 1910.

SJANV, *fond Revizoratul școlar Rm. Vâlcea*, dos. 1910.

SJANV, *fond Revizoratul școlar Rm. Vâlcea*, dos. 1910.

SJANV, *fond Tribunal Județ Vâlcea*, 1832.

SJANV, *fond Tribunal Județ Vâlcea*, 1832.

SJANV, *fond. Prefectura jud. Vâlcea*, 1859.

SJANV, *fond. Tribunal Județ, Vâlcea*, 1842.

SMANB, *fond. Ministerul de Interne, Divizia Comunală*, 1847.

Acte 1973 *Acte judiciare din Țara Românească (1775-1781)*, București, Ed. Academiei, 1973.

DRH, B *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. I, București, Ed. Academiei, 1966.

Instituții 1988 *Instituții feudale din Țările Române*, 1988.

Schematismul 2000 *Schematismul ARHIDIECEZEI Romano-Catolice de București*, București, 2000, p. 138-140.

SCIA 1973 *Studii și Cercetări de Istoria Artei*, tom 20, 1/1973.

Presă și periodice

- Bardașu 1971 Bardașu Petre, *Din istoricul exploataărilor forestiere de pe Valea Lotrului*, în *StVL*, 1971, p. 19-34.
- Bardașu 1980a Bardașu Petre, Bogdan, *un voievod oltean puțin cunoscut*, în *Mehedinți-Istorie și Cultură*, II, Drobeta Turnu Severin, 1980, p. 39-43.
- Bardașu 1980b Bardașu Petre, *Pompierii vâlceni în epoca regulamentară*, în *StVL*, IV, 1980, p. 58-62.
- Bălașa 1972 Bălașa Dumitru, *Mircea cel Bătrân și ctitoriile de la Călimănești*, în *StVL* II, 1972, p. 37-55.
- Bălașa 1988 Bălașa Dumitru, *Ctitorii vechii biserici episcopale a Râmnicului (1303-1304/1568)*, în *Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic*, Râmnicu Vâlcea, 5, 1988.
- Bănică-Ologu 1980 Bănică-Ologu Nicolae, *Considerații asupra transformării Râmnicului într-un puternic centru cultural în veacul al XVIII-lea*, în *StVL*, IV, 1980, p. 96-111.
- Bănică-Ologu 1982 Bănică-Ologu Nicolae, *Structura habitatului citadin în Râmnic Medieval*, în *Buridava*, IV, 1982, p. 73-94.
- Buia 1959 Buia Alexandru, *Plante rare pentru flora R.P.R. existente în Oltenia*, în *Ocrotirea naturii*, IV, București, 1959, p. 13-42.
- Bulat 1926 Bulat Gheorghe Toma, *Două foi de zestre și o diată*, în *A.O.*, 1926, p. 421-426.
- Chihaia 1967 Chihaia Pavel, *Un vechi monument de arhitectură în Râmnicul Vâlcea, Biserica Sfântul Dumitru*, în *Studii și cercetări de Istoria Artei*, vol. 14, nr. 2, 1967, p. 175-186.
- Epure 2011 Epure Florin, *Un italian la Râmnic*, în *Curierul de Râmnic*, 21 martie 2011.
- Georgescu 2010 Georgescu George, *Cronica Râmnicului din 1764*, în *StVL*, VI (XIII), 2010, p. 13-30.
- Iliaș 1974 Iliaș Aurora, *Drumurile și transportul sării (XV-XIX)*, în *SMIM*, 1974, p. 224-242.
- Ionescu 1972 Ionescu T. Gheorghe, *Contribuții la cunoașterea așezământului medieval-mănăstirea Govora din județul Vâlcea*, în *Buridava*, I, 1972, p. 57-122.
- Iorga 1901 Iorga Nicolae, *Acte relative la istoria cultului catolic în Principate*, în *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. I-II, București, 1901.
- Jacotă 1982 Jacotă Dorin, *Mărturii despre realități istorico-geografice din județul Vâlcea în secolele II-XVI*, în *Buridava*, IV, 1982, p. 67-71.
- Netzhammer 1991 Netzhammer Raymund, *Aminti din România*, în *Magazin Istoric*, din 10 octombrie 1991, București, p. 14.
- Olteanu 1997 Olteanu Simona, *În Râmnic există o grădiniță italiană*, în *Viața Vâlcii*, nr. 32 din 21 octombrie 1997.

- Părnuță 1976 Părnuță Gheorge, *Din istoria culturii și școlii din județul Vâlcea, secolele XVI-XIX*, în *Buridava*, II, 1976, p. 133-243.
- Pîrvu-Cîrciu 2011 Pîrvu-Cîrciu Olivia, *Scandal religios la Pesceana*, în *Vocea Vâlcii*, 3 Iulie 2011, p. 1.
- Popa 2009 Popa Andreea, *Scandal religios la Brezoi*, în *Vocea Vâlcii*, 23 aprilie 2009, p. 1.
- Popescu 2012 Popescu Crișu, *Localitate vâlceană dominată de conflicte interreligioase*, în *Indiscret*, 31 Octombrie 2012.
- Rouă 2005 Rouă Emilian, *Greco-catolicii denunță armistițiul*, în *Adevărul*, 31 Mai 2005.
- Sacerdoțeanu 1961 Sacerdoțeanu Aurelian, *Catarii la Râmnicu Vâlcii*, în *Mitropolia Olteniei* nr. 5-6, Craiova, 1961, p. 317-330.
- Sacerdoțeanu 1972a Sacerdoțeanu Aurelian, *Originea și condițiile social-economice ale dezvoltării vechiului oraș Râmnicu Vâlcea*, în *Buridava*, I, 1972, p. 37-56.
- Sacerdoțeanu 1972b Sacerdoțeanu Aurelian, *Fabrica de hârtie de la Râmnicu Vâlcea în secolul al XVII-lea*, în *Buridava*, I, 1972, p. 273-290.
- Șerbănescu 1964 Șerbănescu Ion, *Episcopii Olteniei*, în *Mitropolia Olteniei*, Craiova, 1964, p. 171-212.
- Tamaș 1969 Tamaș Corneliu, *Primul medic oficial din Țara Românească a funcționat la Râmnicu Vâlcea*, în *Orizont* nr. 292 din 5 octombrie 1969, Râmnicu Vâlcea.
- Tamaș 1971 Tamaș Veronica, *Contribuția Ligii Culturale din Râmnicu Vâlcea la desăvârșirea unității naționale*, în *StVL*, I, 1971, p. 35-38.
- Tamaș 1972 Tamaș Veronica, *Manuale școlare tipărite la Râmnicu Vâlcea la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, în *Tipografi și tipografii la Râmnicu Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, 1972, nep.
- Tamaș 1974a Tamaș Veronica, *Contribuții la istoria învățământului vâlcean în Evul Mediu (1415-1830)*, în *StVL*, 3, 1974, p. 145-154.
- Tamaș 1974b Tamaș Corneliu, *Un colaborator al lui Constantin Brâncoveanu, stolnicul Radu Golescu*, în *StVL*, III, 1974, p. 37-47.
- Tamaș 1976 Tamaș Corneliu, *Marele spătar Radu Golescu și curentul antifanariot*, în *Buridava*, II, 1976, p. 67-72.
- Trajanescu 1910 Trajanescu Dumitru, *Mănăstirea Dintr-un lemn și Mănăstirea Govora*, în *BCMI*, an III/1910, fasc. 9.
- Tulugea, Frâncu 2012 Tulugea Claudiu Aurel, Emilian Valentin Frâncu, *Date noi privind biserica Sfântul Dumitru din Râmnicu Vâlcea*, în *Buridava*, X, 2012, p. 136-142.
- Vasilescu 1925 Vasilescu Alex. D., *Friederich Schwantz Haubtmann*, în *A.O.*, nr. 18-19, 1925, p. 207-209.
- România Liberă 2006 Redacția, *Discriminarea greco-catolicilor din Pesceana*, în *România Liberă*, 4 Februarie 2006.
- Arena Vâlceană 2011 Redacția, *Ortodocșii și catolicii și-au dat mâna la Brezoi*, în *Arena Vâlceană*, 5 iulie 2011, p. 1.

Dicționare, enciclopedii, bibliografii, volume de amintiri și memorii, lucrări speciale și generale

- Alessandrescu 1893 Alessandrescu Constantin, *Dicționar geografic al județului Vâlcea*, București, Tipografia și fonderia de litere Thoma Basilescu, 1893.
- Andrei, Părnuță 1977-1981 Andrei Nicolae, Gheorghe Părnuță, *Istoria învățământului din Oltenia*, Craiova, Ed. Scrisul românesc, 1977-1981.
- Angelescu 1957 Angelescu Nicolae, *Biserica „Cuvioasa Paraschiva” (Sfânta Vineri) din Râmnicu-Vâlcii*, Râmnicu Vâlcea, 1957.
- Badea, Bugă 1987 Lucian Badea, Dragoș Bugă (coord.), *Geografia României*, vol. III, București, 1987.
- Badea, Bugă 1992 Lucian Badea, Dragoș Bugă (coord.), *Geografia României*, vol. IV, 1992.
- Badea, Rusenescu 1970 Badea Lucian, Rusenescu Constanța, *Județul Vâlcea*, București, Ed. Academia RSR, 1970.
- Baranovski, Neamu 1971 Baranovski Niculina, Gheorghe Neamu, *Județul Gorj*, Ed. Academiei Române, București, 1971.
- Bălan 2005 Bălan Constantin, *Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Vâlcea (sec. XIV-1848)*, București, Ed. Academiei Române, 2005.
- Bălănescu, Tamaș 1998 Bălănescu Vasile, Tamaș Corneliu, *Istoria Bisericii Sfântu Gheorghe din Râmnicu Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, 1998.
- Berbece *et alii* 1976 Berbece Vasile, Costea Marinoiu, Aurel Matei, Gheorghe Mămularu, *Vâlcea ghid turistic al județului*, București, Ed. Sport-Turism, 1976.
- Brana 1958 Brana V., *Zăcămintele metalifere ale subsolului românesc*, București, Ed. Științifică, 1958.
- Brana 1967 Brana V., *Zăcămintele nemetalifere din România*, București, Ed. Tehnică, 1967.
- Bulat 1925 Bulat Toma Gheorghe, *Contribuții documentare la Istoria Olteniei, sec. XVI, XVII și XVIII*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Viitorul Vâlcii, 1925.
- Călinescu 1960 Călinescu Raul, *Monografia geografică a R.P.R.*, București, 1960.
- Cernovodeanu 1973 Cernovodeanu Paul, *Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV-XVIII)*, București, Ed. Academiei RSR, 1973.
- Cîrstea, Constantinescu 1980 Cîrstea Gheorghe, Constantinescu Dorel, *Vâlcea Monografie*, București, Ed. Sport-Turism, 1980.
- Costăchel *et alii* 1957 Costăchel Valeria, Petre P. Panaitescu, Alexandru Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (secolele XIV-XVII)*, București, Ed. Științifică, 1957.

- Cristescu,
Cristescu 2011 Cristescu Sandu, Cristescu Sanda, *Biserica Cuvioasa Parascheva (Sf. Vineri)*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Almarom, 2011.
- Cucu, Cucu 1980 Cucu Vasile, Ana Popova Cucu, *Județul Mehedinți*, București, Ed. Academiei Române, 1980.
- De Marci 2002 Luigi de Marci, monsenior, *Viața Sfintei Rita*, Ed. Pax Aura Mundi, Galați, 2002.
- Deletant, Deletant 1985 Deletant Denis, Deletant Andreea, *România*, Londra, Ed. Clio Press, 1985.
- Dionisie
Eclesiarhul 1987 Dionisie Eclesiarhul, *Hronograf (1764-1815)*, București, Ed. Academiei, 1987.
- Drăgoiescu 1944 Drăgoiescu Petre, *Râmnicul Vâlclii*, Craiova, Editura Ramuri, 1944.
- Dumitrașcu,
Tamaș 1995a Dumitrașcu Gheorghe, Tamaș Corneliu, *Bibliografia istorică a județului Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 1995.
- Dumitrașcu, Tamaș 1995b Dumitrașcu Gheorghe, Tamaș Corneliu, *Râmnicul Medieval*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 1995.
- Dumitrașcu, Tamaș 1981 Dumitrașcu Gheorghe, Tamaș Corneliu, *Îndrumător pentru realizarea monografiilor locale Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Tipografia Râmnicu Vâlcea, 1981.
- Enăceanu 1886 Enăceanu Ghenadie, *Condica Sfântă*, București, 1886.
- Gane 1933 Gane Constantin, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, vol. I, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1933.
- Gaudin 2005 Philippe Gaudin, *Marile Religii*, Ed. Orizonturi, 2005.
- Ghinea 2002 Ghinea Dan, *Enciclopedia Geografică a României*, București, Ed. Enciclopedică, 2002.
- Giurescu 1913 Giurescu C. Constantin, *Material pentru istoria Olteniei supt austrieci*, vol. I, București, 1913.
- Giurescu 1972 Giurescu C. Constantin, *Contribuțiuni la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române până la 1848*, București, 1972.
- Giurescu 1973 Giurescu Dinu, *Țara Românească în secolele XIV și XV*, București, Ed. Științifică, 1973.
- Grigore 1944 Grigore Constantin, *Râmnicu-Vâlclii loc de amintiri și recreere. Monografie-Ghid*, Râmnicu Vâlcea, 1944.
- Grosaru, Tarabega 2012 Grosaru Ioana, Tarabega Gabriela, *Italianii din România. O istorie în imagini*, București, Ed. Square Media, 2012.
- Gudea 1994 Gudea Nicolae, *Biserica Română Unită (Greco-Catolică)*, Cluj-Napoca, Ed. Viața Creștină, 1994.
- Hitchins 2009 Hitchins Keith, *Despre biserica românilor din Transilvania. Documente externe*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2009.
- Holban 1981 Holban Maria, *Din cronica relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV*, București, Ed. Academiei, 1981.
- Holban et alii 1973 Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu, *Călători străini despre Țările*

- Române*, vol. V, București, Ed. Academiei, 1973.
- Holban *et alii* 1980 Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu, *Călători străini despre Țările Române*, vol. VII, București, Ed. Academiei, 1980.
- Holban *et alii* 1997 Holban Maria, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, *Călători străini despre Țările Române*, vol. IX, București, Ed. Academiei Române, 1997.
- Ionescu 1963 Ionescu Gheorghe, *Istoria arhitecturii în România*, vol. I, București, Ed. Academiei RPR, 1963.
- Iorga 1903 Iorga Nicolae, *Drumuri și orașe din România*, București, 1903.
- Iorga 1906 Iorga Nicolae, *Studii asupra Evului Mediu românesc*, București, 1906.
- Iorga 1908-1929 Iorga Nicolae, *Istoria Bisericii Românești și a Vieții Religioase a Românilor*, București, Ed. Ministerului cultelor și instrucțiunii publice, 1908-1929.
- Iorga 1915 Iorga Nicolae, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1915.
- Iorga 1928-1929 Iorga Nicolae, *Istoria Românilor prin călători*, București, 1928-1929.
- Iorga 1982 Iorga Nicolae, *Opere Economice*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982 (reeditată).
- Kleiner 1764 Kleiner Blasius, *Conventul de la Râmnic dedicat lui Sfântul Anton de Padova*, Râmnicu Vâlcea, 1764.
- Kraus 1965 Kraus Georg, *Cronica Transilvaniei 1608-1665*, București, Ed. Academiei, 1965.
- Lahovari *et alii* 1902 George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu, Grigore Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al României*, București, 1902.
- Leguerne 1992 Leguerne Fernand, *Anton de Padova 1195-1231. Viața și secretul său*, București, 1992.
- Lubich, Lazzarin 2000 Lubich Gino, Pierro Lazzarin, Jeanne Antide Thouret. *Când Dumnezeu are glasul celor săraci*, Paris, 2000.
- Manolescu 1965 Manolescu Radu, *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (secolele XIV-XV)*, București, Ed. Științifică, 1965.
- Mateescu 1979 Mateescu Constantin, *Memoria Râmnicului*, București, Ed. Sport-Turism, 1979.
- Mateescu 1993 Mateescu Constantin, *Râmnicul de odinioară*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Almarom, 1993.
- Mateescu 2003 Mateescu Constantin, *Râmnicul uitat*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Almarom, 2003.
- Mălărescu, Frâncu 2002 Mălărescu Ion, Frâncu Emilian Valentin, Rm. Vâlcea. Mică enciclopedie, Râmnicu Vâlcea, Ed. Anton Pann, 2002.
- Meteș 1971 Meteș Ștefan, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, București, Ed. Științifică, 1971.
- Micle 1996 Micle Veniamin, *Mănăstirea Bistrița Olteană*, București, Ed. Mănăstiri Bistrița, 1996.

- Mironescu 1906 Mironescu T. Atanasie, *Istoria Eparhiei Râmnicului Noului Severin*, București, 1906.
- Mocanu, Giurcănescu 1967 Mocanu Constantin, Giurcănescu Claudiu, *Valea Oltului*, București, 1967.
- Moga, Moga 2001 Moga Nicolae, Moga Maria Magdalena, *Biserica Sfântul ierarh Nicolae Voineasa, județul Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Offset Color, 2001.
- Netzhhammer 2005 Netzhhammer Raymund, *Episcop în România*, București, Ed. Academiei Române, 2005.
- Panaiteescu 1957 Panaiteescu P. Petre, *Documente slavo-române din Sibiu (1470-1653)*, București, Ed. Științifică, 1957.
- Papacostea 1971 Papacostea Șerban, *Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718-1738*, București, 1971.
- Papacostea 1998 Papacostea Șerban, *Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718-1738*, București, Ed. Enciclopedică, 1998.
- Pascu 1971 Pascu Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1971.
- Petrescu 2007 Petrescu Ion, *Județul Vâlcea-615 ani de atestare documentară 1392-2007*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Fortuna, 2007.
- Petria 2002 Petria Dobrin, *Voineasa trecut prezent și viitor*, București, 2002.
- Ploaie 1983 Ploaie Gh., *Valea Lotrului*, București, Ed. Sport-Turism, 1983.
- Ploaie 2005 Ploaie Gheorghe, *Masivul Buila-Vânturarița. Un spectacol al naturii*, Râmnicu Vâlcea, 2005.
- Popescu, Călin 1987 Popescu C. Nicolae, Dănuț Călin, *Cozia*, București, Ed. Sport-Turism, 1987.
- Posea 1982 Grigore Posea (coord.), *Enciclopedia Geografică a României*, București, 1982.
- Prunduș, Plăianu 1994 Prunduș Silvestru Augustin, Plăianu Clemente, *Catolicism și Ortodoxie românească. Scurt istoric al Bisericii Unite*, Cluj-Napoca, 1994.
- Purcaru 1980 Purcaru Ilie, *Țara Loviștei*, București, Ed. Ion Creangă, 1980.
- Răuțu 1908 Răuțu Meletie, *Monografia ecleziastică a județului Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, 1908.
- Soare et alii 2010 Soare Ion (coord.), *Enciclopedia județului Vâlcea*, vol. I, Râmnicu Vâlcea, Ed. Fortuna, 2010.
- Soare et alii 2012 Soare Ion (coord.), *Enciclopedia județului Vâlcea*, vol. II, Râmnicu Vâlcea, Ed. Fortuna, 2012.
- Tamaș 1994 Tamaș Corneliu, *Istoria Râmnicului*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Antim Ivireanul, 1994.
- Tamaș 1995a Tamaș Corneliu, *Istoria Ocnelor Mari*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 1995.
- Tamaș 1995b Tamaș Corneliu, *Istoria Horezului*, Râmnicu Vâlcea, Ed.

- Conphys, 1995.
- Tamaș 2006 Tamaș Corneliu, *Istoria municipiului Râmnicu Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 2006.
- Tamaș et alii 1972 Tamaș Corneliu, Petre Bardășu Sergiu Purece, *Îndrumător în Arhivele Statului județul Vâlcea*, București, Tipografia 13 Decembrie 1918, 1972.
- Tamaș et alii 1977 Tamaș Corneliu, Petre Bardășu, Sergiu Purece, *Prefectura județului Vâlcea, 1830-1864*, vol. I, București, Tipografia 13 Decembrie 1918, 1977.
- Tamaș et alii 1978 Tamaș Corneliu, Bardășu Petre, Sergiu Purece, Horia Nestorescu-Bălcești, *Revoluția de la 1848 în județul Vâlcea*, București, Ed. Scrisul Românesc, 1978.
- Tamaș et alii 1983 Tamaș Corneliu, Ion Soare, Carmen Andreescu, *Tezaur medieval*, Râmnicu Vâlcea, Ed. 13 Decembrie, 1918, 1983.
- Tamaș, Burduază 1998 Tamaș Corneliu, Burduază Vasile, *Școala cu ceas. Monografia școlii generale Take Ionescu din Râmnicu Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea. Ed. Conphys, 1998.
- Tamaș, Frâncu 2007 Corneliu Tamaș, Emilian Valentin Frâncu, *Istoria comunității catolice din județul Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea. Ed. Anton Pann, 2007.
- Tamaș, Frâncu 2012 Tamaș Corneliu Frâncu Emilian Valentin, *Istoria județului Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 2012.
- Tamaș, Tudor 1999 Tamaș Corneliu, Tudor Gheorghe, *Vâlcea Turistică*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 1999.
- Tamaș, Țană 2004 Tamaș Corneliu, Țană Smarand, *Județul Vâlcea și Prefecții săi*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 2004.
- Tamaș, Vasile 1998 Tamaș Corneliu, Ion Constantin Vasile, *Monumente Arhivistice Vâlcene*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Conphys, 1998.
- Theodorescu 1974 Theodorescu Răzvan, *Bizanț, Balcani, Occident*, București, Ed. Academiei, 1974.
- Theodorescu 1976 Theodorescu Răzvan, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos*, București, Ed. Meridiane, 1976.
- Urechia 1894 Urechia Vasile, *Istoria Românilor 1774-1800*, București, 1894.
- Urechia 1900 Urechia Vasile, *Istoria Școalelor*, București, 1900.
- Vasilescu 1929 Vasilescu Alexandru, *Istoria politică a Olteniei sub austrieci*, București, 1929.
- Zaharia 1968 Zaharia I.C., *Contribuții la studiul răspândirii speciilor de plante în zona submediteraneană în bazinul Gilortului*, Tg. Jiu, 1968.